

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvodlibet VIII. Continet Quæstiones IX. Articulos vero XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

stolus laborabat, ne scandalizaret eos quibus prædicabat, qui propter auaritiam dare sumptus grauantur, & hanc causam ponit secunda ad Theofaloni. tercio. Nocte ac die laborantes, ne quem uestrum grauaremus. Item, ut suo exemplo alii ab otio retraherentur: unde ibidem subdit. Non quasi nos non habuerimus potestatem, sed ut noismet ipsos formam daremus uobis ad imitandum nos. Item, ad reprimendum rapacitatem pseudoapostolorum. Vnde dicit secunda ad Corinth. v. decimo. Quod autem facio, & faciam, ut amputè occasione eorum qui uolunt occasionem, ut in quo gloriantur, tales inueniantur sicut & nos. Aliquando autem male facerent prædicatores, si laboribus manuum se implicarent, si scilicet, per laborem a prædicatione retraherentur. Vnde dicit gloss. Luca decimo octauo. Cauendum est prædicatori, ne dum occupatur mens ad temporalia, minus prædicet æterna. Ideo dicit August. in supra dicto libro, quod Apostolus dum esset Athenis, ubi oportebat eum quotidie predicare, non operabatur manibus, quod postea fecit ueniens Corinthum, ubi Iudeis prædicabat solo die sabbathi. Prædicatoribus. n. non solum necessarium est ut habeant tempus liberum ab occupationibus, in quo prædicent, sed etiam in quo studeant, cū non habeat scientiam ex infusione, sicut Apostoli, sed continuo studio. Vnde dicit Grego. in pastorali expones illud Exodi 25. Vestes semper erunt in circulis &c. Vestes, inquit, semper erunt in circulis, quia nimirum necesse est ut qui ad officium prædicationis excubant, a sacræ lectionis studio non recedant.

Ad octauum dicendum, quod per actionem intelligitur ibi non solum opus manuale, sed oia quæ ad actiuam uitam pertinent. Sollicitudo autem quæ exhibetur a prædicatoribus circa eos qui prædicant, ad actiuam uitam pertinet.

Rationes in contrarium concedo, tamen ultima inducitur præter intentionem. Glossa. n. dicit, factularia negotia esse quæ sunt causa pecunie colligende sine opere manuali, ut per merationem, & huiusmodi, a quibus se debent serui Dei penitus abstinere.

Finis septimi quodlibeti.

INCIPIT QVODLIBET OCTAVVM.

QVÆSTIO PRIMA.

QVÆSTIO nostra circa tria uersatur. Primo, Circa ea quæ pertinent ad naturam.

Secundo, Circa ea quæ pertinent ad culpam & gratiam.

Tertio, Circa ea quæ pertinent ad poenam, uel gloriam.

Circa primum quærebatur.

Primo, De pertinentibus ad naturam creatam.

Secundo, De pertinentibus ad naturam increatam.

Circa naturam increatam duo quærebantur.

Primo, An senarius numerus, secundum quem oēs creaturæ dicuntur esse perfectæ, sit creator, uel creatura.

Secundo, De rationib. idealibus, quæ sunt in mente

te diuina, utrum per prius respiciunt exemplata. f. creaturas ratione suæ singularitatis, uel ratione naturæ specificæ.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum senarius prædictus sit creator.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod senarius prædictus sit creator. Remota. n. oī creatura, perfectio nō remanet nisi in creatore; sed remota omni creatura facta in operibus sex dierū, remanet perfectio in numero senario. Vnde dicit Aug. 4. super Genesim ad literā. Itaque si ista nō essent. f. opera sex dierum, perfectus ille esset. f. senarius; nisi autem ille perfectus esset, ista f. m. eum, pfecta non fierent. ergo senarius numerus est creator.

Sed dicebat, quod Augustinus loquitur de senario quantum ad ideam senarii, quæ est in mente diuina. Contra. Sicut remotis omnibus creaturis remanet perfectio in idea senarii numeri, ita remanet idea lapidis in mente diuina. ergo in hoc non haberet senarius numerus aliquam peminentiā ad lapidem, quod tamen uidetur esse cōtra intentionem Augustini.

Præter illud quod est permanentius oī creatura, nō est creatum, sed creator: senarius autem numerus est permanentior cælo & terra, quæ tamen uidentur esse permanentissima creaturæ, unde Augustinus dicit 4. super Gene. ad literam. Facilius est cælum & terram transire, quæ secundum senarium numerum fabricata sunt, quam effici posse ut senarius numerus non suis partibus compleatur. ergo senarius non est creatura, sed creator.

SED CONTRA. Creaturis perfectio non consistit ex partibus, nec est in eo aliquid habens partes: sed sicut dicit Aug. in eodem li. Inuenimus senarium numerum esse perfectum ea ratione quod suis partibus compleatur. ergo senarius numerus non est creator, sed creatura.

RESPON. Dicendum, quod secundum Auic. in sua metaphysica, triplex est alicuius naturæ consideratio. Vna, prout consideratur secundum esse quod habet in singularibus, sicut natura lapidis in hoc lapide, & in illo lapide. Alia uero est consideratio alicuius naturæ secundum esse suum intelligibile, sicut natura lapidis consideratur prout est in intellectu. Tertia uero est consideratio naturæ absoluta prout abstrahit ab utroque esse, secundum quam considerationem consideratur natura lapidis, uel cuiuscumque alterius, quantum ad ea tantum quæ per se cōpetunt tali naturæ. Harum quidem trium considerationum due semper uniformiter eundem ordinem seruant. Prior. n. est consideratio alicuius naturæ absoluta, quæ consideratio eius secundum esse quod habet in singularibus: sed tertia consideratio naturæ, quæ est f. m. esse quod habet in intellectu, non semper habet eundem ordinem ad alias considerationes. Consideratio. n. naturæ secundum esse quod hēt in intellectu, qui accipit a rebus, sequitur utraq.ue aliarum considerationum. Hoc. n. ordine scibile præcedit sciam, & sensibile sensum, sicut & mouens motum, & causa causatum: sed consideratio naturæ f. m. esse quod habet in intellectu causante rem, præcedit alias duas considerationes. Cum. n. intellectus artificis adinuenit aliquam formam artificiatam, ipsa natura, seu forma artificiatam in se considerata, est posterior intellectu artificis, & p consequens etiā ea sensibilibus, quæ talem formā,

Quodlib. S. Tho. G 4 uel

uel per speciem habet. Sicut autem se habet intellectus artificis ad artificia, ita se habet intellectus diuinus ad omnes creaturas: unde vnusquisque nature causate prima consideratio est secundum quod est in intellectu diuino: secunda uero consideratio est ipsius nature absolute: tertia, secundum quod habet esse in rebus ipsis, uel in mente angelica. quarta, secundum quod habet in intellectu nostro: & ideo Dion. dicit 12. c. de diu. nomi. huc ordinem assignans, quod primo inter omnia est ipse substantiator rerum Deus, postea uero ipsa dona Dei quae creaturis exhibentur & uniuersaliter, & particulariter considerata, ut patet se pulchritudinem, per se uita, quam dicit esse donum ex Deo proueniens. I. ipsa naturam uite, deinde ipsa participantia uniuersaliter & particulariter considerata, quae sunt res in quibus natura esse habet. In his ergo illud quod est prius, semper est ratio posterioris, & remoto posteriori remanet prius, non autem e conuerso: & inde est quod hoc quod competit naturae secundum absolutam considerationem, est ratio quare competat naturae alicui secundum esse quod habet in singulari, & non e conuerso. Ideo enim Sortes est rationalis, quia homo est rationalis, & non e conuerso. Vnde de dato quod Sortes & Plato non essent, adhuc humanae naturae rationalitas competeret. Similiter etiam intellectus diuinus est ratio naturae absolute considerata, & in singularibus, & ipsa natura absolute considerata, & in singularibus est ratio intellectus humani, & quodammodo mensura ipsius. Possunt ergo uerba Augustini intelligi de senario dupliciter. Vno modo, ut per senarium numerum intelligatur ipsa natura senarii absolute, cui primo & per se competit perfectio, quae quidem est ratio perfectionis eorum quae senarium participant. Vnde de remotis omnibus quae senario perficiuntur, adhuc perfectio naturae senarii competit, & hoc modo senarius nominat naturam creatam. Alio modo potest intelligi senarius secundum esse quod habet in intellectu diuino, & sic eius perfectio est ratio perfectionis in creaturis inuenta, quae secundum senarium sunt condite, quibus etiam remotis in praedicto senario perfectio remaneret. Sic autem senarius non erit creatura, sed ratio creaturae in creatore, quae est Idea senarii, & est idem secundum rem quod diuina essentia, ratione tantum differens.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod remotis omnibus creaturis quae sunt factae in senario dierum, non dicitur, quod perfectio remaneat in senario numero, quasi senarius numerus aliquod esse habeat in rerum natura, nulla creatura existente, sed quia remoto omni esse creato remanet absoluta consideratio naturae senarii, prout abstrahit a quolibet esse, & sic attribuitur sibi perfectio: sicut remotis omnibus singularibus hominibus adhuc remanet rationalitas attribubilis humanae naturae.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut in rebus creatis quaedam sunt magis communes, & quaedam magis contractae, ita etiam rationes rerum in Deo magis communium ad plura se extendunt, minus uero communium ad pauciora, & quia unitas & multitudo sunt omnibus rebus creatis communia, ideo etiam ratio idealis numeri ad omnes creaturas se extendit. Vnde dicit Boet. in prin. arithmetice. Omnia quaecumque a primis uerum naturae constituta sunt, numerorum specie uidentur esse formata. Hoc enim fuit principale in animo conditoris. Exemplar autem lapidis, aut idea non se

extendit ad omnes creaturas, & ideo si senarius accipiat pro idea senarii quantum ad hoc, adhuc senarius erit eminentior lapide, quam idea lapidis, prout scilicet ad plura se extendit, & iterum perfectio competit senario secundum naturam senarii, non autem lapidis.

AD TERTIVM dicendum, quod non est intentio Augustini dicere, quod si calum & terra transeat, & cetera creatura, quod senarius remaneret secundum aliquod esse creatum: sed quia si omnes creaturae ab esse deficerent, remaneret adhuc natura senarii, prout abstrahit a quolibet esse homini, quod eius perfectioni competit, sicut et natura humana manebit talis quod ei competeret rationalitas.

AD ILLUD uero quod in contrarium obicitur dicendum, quod quantum in Deo non possit esse aliquid habens partes, tamen potest esse in eo ratio rei habentis partes, & sic est in eo ratio senarii ex partibus constituti, & ratio suarum partium.

ARTICVLVS II.

Verum ideae, quae sunt in mente diuina, per prius respiciunt res quantum ad naturam singularem, quam quantum ad naturam speciei.

CIRCA secundum sic proceditur. Videtur, quod ideae quae sunt in mente diuina, per prius respiciunt res quantum ad naturam singularem, quam quantum ad naturam speciei, quia ut Aug. dicit in li. 83. q. 1. Ideae sunt quaedam formae, uel rationes rerum stabiles, quae in diuina intelligentia continentur, & cum ipsis neque oriuntur, neque intereant, secundum eas tamen formari debent omnia quae oriuntur, uel interire possunt, & omne quod oritur, uel interit. Solum singulare est, quod generatur & corrumpitur, ergo ideae per prius respiciunt singulare.

SED CONTRA. Cum ideae sint formae exemplares, requirunt ad rationem ideae assimilationem ideati ad ipsam: sed ideatum, id est, res creata magis assimilatur diuino exemplari secundum formam, a qua est ratio speciei, quam secundum materiam, quae est in diuinationis principium, ergo ideae per prius respiciunt naturam speciei, quam singularitatem indiuidui.

RESPON. Dicendum, quod cum in mente diuina sit omnium creaturarum forma exemplares, quae dicuntur, sicut in mente artificis formae artificiarum, hoc tamen interest inter formas exemplares quae sunt in mente diuina, & in mente artificis creati, quod creatus artifex agit ex praesupposita materia: unde formae exemplares quae sunt in mente eius, non sunt factiuae materiae, quae est in diuinationis principium, sed solius formae, a qua est species artificiatum: & ideo huius forme exemplares non respiciunt directe artificiatum quantum ad indiuiduum, sed quantum ad speciem solam. Formae autem rei & plures intellectus diuini sunt factiuae totius rei & quantum ad formam, & quantum ad materiam: & ideo respiciunt creaturam non solum quantum ad naturam speciei, sed etiam quantum ad singularitatem indiuidui, per prius tamen quantum ad naturam speciei, quod ex hoc patet. Exemplar enim est ad cuius imitationem fit aliquid. Vnde ad rationem exemplaris requiritur, quod ipsa assimilatio operis ad exemplar sit in tena ab agente, alias talis assimilatio casu accideret, & non secundum uiam exemplaris. Sic ergo in ratione exemplaris includitur intentio agentis. Ad hoc ergo per prius exemplar respicit quod agens primo.

primo intendit in opere. Agens autē quilibet principaliter intendit in opere id quod perfectius est: natura autem speciei est perfectissimum in vnoquoque individuo, per ipsam enim duplex imperfectio perficitur, imperfectio scilicet materia quae est singularitatis principium, quae cum sit in potentia ad formam speciei, perficitur quando naturā speciei consequitur: & iterum imperfectio formae generalis, quae se habet ad differentias specificas in potentia, ut materia ad formam, unde species specialissima est primo in intentione naturae, ut patet per Avic. in prin. suae met. Non enim natura intendit principaliter generare Sortem, alias destructo Sorte ordo & intentio naturae periret: intendit autem in Sorte generare hominem. Similiter non intendit principaliter generare animal, alioquin quiesceret eius actio, quando ad naturam animalis perduxisset, cum tamen in individuo generato prius compleatur natura animalis quam hominis, ut patet in 16. de animalibus: non autem prius est homo quam hic homo. Unde exemplar quod est in mente divina primo naturam speciei respicit in qualibet creatura.

Ad primum ergo dicendum, quod id quod est primum in intentione, est ultimum in executione. Unde quamvis natura primo intendat generare hominem, per prius tamen generatur hic homo. Non enim homo generatur nisi per hoc quod hic homo generatur: & propter hoc etiam in definitione id est de se, secundum eas oritur omne quod oritur quantum ad viam executionis, in qua singularia sunt primum.

Secundum quod in contrarium obicitur, conceditur.

QV AESTIO II.

DEINDE quaeritur de his quae pertinent ad naturam creatam.

¶ Et primo, De his quae pertinent ad animam humanam.

¶ Secundo, De his quae pertinent ad corpus.

¶ Circa primum quaeruntur duo.

¶ Primo, Vtrum anima accipiat species quibus cognoscit, a rebus quae sunt extra eam.

¶ Secundo, Quomodo charitas, vel quilibet alius habitus a non habente cognoscatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima accipiat species a rebus quae sunt extra eam.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod anima non accipiat species a rebus quae sunt extra eam. Dicit enim Aug. 12. super Gen. Imaginem corporis non corpus in spiritu, sed ipse spiritus in seipso facit eeleritate mirabili: non autem eam in seipso faceret si a rebus exterioribus eam acciperet, ergo anima non accipit a rebus species quibus cognoscit. ¶ 2. Prae. Eius solius est dimensionem a re dimensionata abstrahere, cuius est dimensionem corporibus dare, quod est soli creatoris: sed ad hoc quod species a rebus accipiat in anima, oportet quod ab ipsa specie dimensionem separentur, quia in rebus extra animam habent esse dimensionale, non autem in anima, maxime quantum ad intellectum, ergo anima non potest accipere species a rebus sensibilibus. In contrarium vero esse tota philosophorum do-

ctrina, quae sensum a sensibilibus imaginationē a sensu, intellectum a phantasmatibus accipere fatetur.

RESPON. Dicendum, quod anima humana similitudines rerum quibus cognoscit, accipit a rebus illo modo accipiendi quo patiens accipit ab agente, quod non est intelligendum quasi agens insitiat in patiens eandem numero speciem quam habet in seipso, sed generat sui similem educendo de potentia in actum, & per hunc modum dicitur species coloris deferri a corpore colorato ad visum: sed in agentibus & patientibus distinguendum est. Est enim quoddam agens, quod de se sufficiens est ad inducendum formam suam in patiens, sicut ignis de se sufficit ad calefaciendum. Quoddam vero agens est, quod non sufficit de se ad inducendum formam suam in patiens, nisi superueniat aliud agens, sicut calor ignis non sufficit ad completum actionem nutritionis, nisi per virtutem animae nutritivae, ubi virtus animae nutritivae est principaliter agens, calor vero igneus instrumentaliter. Similiter etiam est diversitas ex parte patientium. Quoddam enim est patiens, quod in nullo cooperatur agenti, sicut lapis cum sursum proicitur, vel lignum cum ex eo fit scānum. Quoddam vero patiens est, quod cooperatur agenti, sicut lapis cum deorsum proicitur, & corpus hominis cum sanatur per artem, & secundum hoc res quae sunt extra animam, tripliciter se habent ad diversas animae potētiās: ad sensus enim exteriores se habent sicut agentia sufficientia, quibus patientia non cooperantur, sed recipiunt tantum. Quod autem color per se non possit mouere visum nisi lux superueniat, non est contra hoc quod dictum est, quia tam color quam lux inter ea quae sunt extra animam, computantur. Sensus autem exteriores suscipiunt tantum a rebus per modum patiendi, sine hoc quod aliquid cooperentur ad sui formationem, quamvis iam formati habeant propriam operationem, quae est iudicium de propriis obiectis, sed ad imaginationem res quae sunt extra animam comparantur ut agentia insufficientia. Actio enim rei sensibilibus non fit in sensu, sed ulterius pertingit vsque ad phantasiam, sive imaginationē, tamen imaginatio est patiens quod cooperatur agenti. Ipsa enim imaginatio format sibi aliquarum rerum similitudines, quas nunquam sensu percipit: ex his tamen quae sensu recipiuntur componendo ea & diuidendo, sicut imaginamur montes aureos, quos nunquam vidimus ex hoc quod vidimus aurum & montes, sed ad intellectum possibilem comparantur res sicut agentia insufficientia. Actio enim ipsarum rerum sensibilibus nec etiam in imaginatione sistit, sed phantasmatibus ulterius mouent intellectum possibilem, non autem ad hoc quod ex seipsis sufficienter, cum sint in potentia intelligibilia, intellectus autem non mouetur nisi ab intelligibili in actu. Unde oportet quod superueniat actio intellectus agentis, cuius illustratione phantasmatibus sunt intelligibilia in actu, sicut illustratione lucis corporalis sunt colores visibiles actu: & sic patet quod intellectus agens est principale agens, quod agit rerum similitudines in intellectu possibili. Phantasmatibus autem quae a rebus exterioribus accipiuntur, sunt quasi agentia instrumentalia: intellectus enim possibilis comparatur ad res quarum notitiā recipit, sicut patiens quod cooperatur agenti. Multo magis potest intellectus formare quidditatem rei quae non cecidit sub sensu, quam imaginatio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod si verbum Augustini referatur ad intellectum, sic planum est quod

res

res

res

res

12. q. 82. a. 3.
8. q. 10. ne. q.
10. q. 1. di. 3.
9. q. 1. c. 10.
34. 2.

ar. 6. c. & 2.
102. ad 3.

D. 194.

bus, & sic per quandam coniecturam aliquis non habens charitatem potest percipere aliam charitatem habere. Hoc autem dico supponendo, quod aliquis possit scire se habere charitatem, quod tamen non puto esse verum, quia in actibus ipsius charitatis non possumus sufficienter percipere quod sinta charitate elicit propter similitudinem dilectionis naturalis cum dilectione gratuita.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod in non habente charitatem non secundum esse naturae, sed secundum esse intelligibile, est essentia charitatis.

Ad II. dicendum, quod postquam aliquis desinit habere charitatem secundum esse naturale charitatis, adhuc charitas in ipso manet secundum esse intelligibile, & sic potest scire quid sit charitas. Manent etiam in memoria eius actus charitatis, quos facit etiam in memoria sensibili propter actus sensibiles charitatis, qui uique manent secundum sui similitudinem sicut & cetera sensibilia, & ex his aliquis memoratur se habuisse charitatem.

Ad III. dicendum, quod illud quod est in memoria redit ad intelligentiam, non ita quod eadem specie numero quae est in memoria, postmodum fiat in intellectu, sed per illum modum loquendi, quo phantasmata dicuntur fieri in intellectu, ut dictum est.

QV AESTIO III.

ARTICVLVS V.

Verum alimentum conuertatur in ueritatem humanam naturae.

DE I N D E quaritur de his quae pertinent ad corpus humanum, utrum alimentum conuertatur in ueritatem humanam naturae, & uidet quod non, quia in corpore humano id quod est de ueritate humanae naturae est caro, uel os secundum speciem: sed alimentum non conuertitur in id quod est secundum speciem, sed in id quod est in materia, ut ut dicitur phil. in 1. de generatione. ergo alimentum non conuertitur in ueritatem humanam naturae.

¶ 2 Praet. Id quod est de ueritate humanae naturae, oportet quod semper in homine maneat, alias non remaneret homo idem numero: sed illud quod generatur ex alimento, non semper manet, immo fluit & refluit, ut patet ex 1. de generatione. ergo quod generatur ex alimento, non est de ueritate humanae naturae.

¶ 2 Praet. Aug. dicit, quod nos fuimus in Adam dupliciter, secundum seminales rationem, & secundum corpulentam substantiam: Christus autem fuit in eo secundum corpulentam substantiam, & non secundum seminales rationem: id autem quod ex alimento generatur in nobis, non fuit in Adam, ergo illud quod est de ueritate corpulentae substantiae nostrae non est ex alimento generatum.

Sed dicebat quod corpulenta nostra substantia fuit in Adam originaliter, & non essentialiter. Sed contra. Semen originem rei importat. Si ergo dicitur in Adam fuisse secundum corpulentam substantiam originaliter tantum, tunc idem erit esse secundum corpulentam substantiam, & secundum seminales rationem, quod est falsum, ergo idem quod prius.

Sed contra est, quod dicitur in 2. de anima. Alimētum est potentia tale, quale est illud quod nutritur: sed quod est potentia aliquale, in illud conuertitur

potest, ergo alimentum conuertitur potest in illud quod nutritur: sed illud quod nutritur, est id quod est de ueritate humanae naturae, ergo alimentum conuertitur in id quod est de ueritate humanae naturae.

¶ 2 Praet. Semen ex quo fit generatio, maxime uideatur ad ueritatem humanae naturae pertinere: sed semen secundum philosophum in 15. de animalibus, est de superfluo alimenti, ergo alimentum conuertitur in ueritatem humanae naturae.

RESPON. Dicendum, quod ad huius questionis euidentiam oportet primo uidere quid sit ueritas humanae naturae. Veritas autem uniuersumque rei, ut dicit Auicenna in sua meta. nihil est aliud quam proprietas sui esse, quod stabilitum est ei, sicut illud quod proprie habet esse auri attingens ad terminos stabilitos naturae auri, dicitur esse uere aurum. Vnum quodque autem proprie habet esse in aliqua natura, per hoc quod substat completae formae propriae illius naturae, a qua est esse, & ratio speciei in natura illa. Vnde illud pertinet ad ueritatem uniuersumque rei, quod est completum illius rei per formam, & pertinet directe & per se ad completionem illius rei: tam enim in naturalibus quam in artificialibus inueniuntur quaedam, in quibus consistit principaliter ratio rei: alia autem quae sunt ordinata ad horum conseruationem & meliorationem, sicut stipites & fructus, per se pertinent ad complementum arboris, unde sunt de ueritate naturae ipsius. Folia autem sunt quodammodo ordinata ad fructuum conseruationem, & quantum ad hoc non uidentur esse de ueritate naturae arboris principaliter. Similiter ratio gladij consistit in ferro & acumine eius, vagina autem est ad gladij conseruationem: unde si gladius esset res naturalis, ferrum esset de ueritate naturae eius, non autem vagina. Sic autem de ueritate humanae naturae esse dicimus illud, quod per se pertinet ad perfectionem humanae naturae, complete participans formam speciei: illud autem non est de ueritate humanae naturae in homine, quod est ordinatum quodammodo ad hominis conseruationem, uel meliorationem quamcumque. Sciendum est ergo, quod natura humana potest dupliciter considerari, uel secundum totam speciem humanam, uel secundum esse quod habet in hoc indiuiduo, & secundum hoc inueniuntur in praesenti quaestione tres opiniones. Quidam enim dicunt, quod alimentum non conuertitur in ueritatem humanae naturae neque secundum speciem, neque secundum indiuiduum. Dicunt enim quod tota materia quae nata est esse sub specie humanae naturae, fuit in corpore Adae, nec aliqua alia materia potest fieri uere subsistans humanae speciei, & ex illa materia ex qua corpus primi hominis constabat, fuerit aliqua pars de cetera, quae quidem per multiplicationem quandam sine additione exterioris materiae augmentata est iurantem, quod peruenit usque ad perfectam & completam quantitatem in corpore Seth. Ex quo iterum aliquid decisum est in formationem corporis filij sui, & praedicto modo multiplicatum, & sic totum humanum genus multiplicatum est ex illa materia, quae fuit in corpore primi hominis sine alicuius extrinseci additione. Illud autem quod ex alimento generatur, est necessarium nobis ad conseruationem illius humiditatis, quae est de ueritate humanae naturae, ut scilicet calor naturalis habens aliquid aliud quod consumat scilicet humiditatem ex alimento generatam quasi accidentalem, non consumat humiditatem quae est de ueritate humanae naturae, sicut aurifices apponunt plumbum & argentum

non

id. 44. q. 1. s. 2. q. 4. o. & 2. di. 30. q. 1. ar. 2. q.

Tex. com. 35

Tex. com. 45

non consumatur ab igne, vnde in resurrectione qñ
 veritas humanæ naturæ erit inconsumptibilis, ali-
 mento non indegebimus, nec resurget in nobis ali-
 quid quod ex alimento sit generatum, sed solum
 id quod fuit in Adam: sed inconueniens uideretur
 huiusmodi positio propter duo, quantum ad præ-
 sens pertinet: quia eiusdem rationis est formam a-
 liquam nihil amittere de materia subiecta, & nihil
 de nouo acquirere, cuius substantiæ & naturæ nihil
 accrescit, nec deperit. Constat autem q̄ aliqua ma-
 teria, quæ erat substantia humanæ naturæ, definit esse
 humanæ naturæ substantiæ, sicut patet in morte vnius
 cuiusq; hoīs. Vnde nisi aliqua materia de nouo ad-
 deret humanæ naturæ, sequeretur quod minus ef-
 set modo id, quod est de veritate naturæ humanæ
 in actu, quàm tempore Adg, & sic natura speciei
 non perfecte saluaretur per generationem. Secun-
 do, quia ista mutatio quam multiplicationem dicit,
 nullo modo est secundum essentiam ipsius mate-
 riæ, sed solummodo secundum quantitatem, vel di-
 mensiones ei accidentes. Non enim dicunt quod
 aliquid materiæ de nouo per essentiam creetur, vel
 aliunde addatur, sed quod illa eadem materia quæ
 prius erat minor, postea fiat maior: nihil autem est
 aliud rarefieri & condensari quàm mutari eandem
 materiam de magnis dimensionibus in paruas, &
 econuerso. Vnde sequeretur secundum prædictam
 positionem, quod illud quod est de veritate huma-
 næ naturæ semper rarefieret per continuam gene-
 rationem & augmentationem, & tantum quantū
 sustinere non posset. Effet enim iam illud quod est
 de veritate humanæ naturæ, innumerabiliter mag-
 nis rarum quam ignis: quod patet esse falsum. Et ideo
 alia opinio dicit: quod alimentum conuertitur in
 veritatem humanæ naturæ primo & principaliter
 secundum speciem, non autem secundum indi-
 uiduum, nisi secundario. Dicunt enim quod in uno-
 quoque indiuiduo humane speciei illud primo &
 principaliter est de veritate humane naturæ quod
 a parentibus traxit, & hoc vocatur a philosopho ca-
 ro & os secundum speciem, quæ semper manent:
 sed quia illud cum sit modicum, non sufficeret ad
 perfectam quantitatem debitam humanæ naturæ
 sine additione, ideo adiungitur illud quod ex ali-
 mento generatur non solum ad hoc quod confer-
 uetur illud quod fuit a primis parentibus acceptū,
 vt dicebat prima opinio, sed ad hoc q̄ compleat ex
 huiusmodi addito perfecta quantitas: & sic illud q̄
 ex alimento generatur, non est de veritate huma-
 næ naturæ in hoc indiuiduo principaliter, sed tñ
 secundario, in quantum est necessarium ad quanti-
 tatem debitam, & hoc nominat philosophus car-
 nem & os secundum materiam, quæ fluit & refluit,
 sed tamen ex hoc aliqua pars seminaliter transit in
 prolem per generationem, & efficitur principaliter
 de veritate humanæ naturæ in ipso eū admittione
 alicuius, quod fuit principaliter de veritate humane
 naturæ in patre, ut qdā uolunt: uel sine admittione
 eius, ut alij dicunt, quod est magis consonū dictis
 Philosophi in 15. de animalibus, q̄ uult sperma to-
 taliter esse de superfluo alimenti, & sic illud quod ge-
 neratur ex alimento, nō potest esse quod sit princi-
 paliter de veritate humanæ naturæ in ipso qui nutri-
 tur, sed potest esse de veritate humanæ naturæ princi-
 paliter in alio eiusdem speciei, s. in filio ipsius. Et se-
 cundum hanc opinionem dicunt, q̄ illud quod est
 principaliter de veritate humane naturæ in unoquo-
 que totum in ipso resurget, nō aut totum quod ex
 alimento generatur, sed solum quantum sufficit ad

completionem quantitatis, cum propter comple-
 tionem quantitatis tantummodo ad veritatem hu-
 manæ naturæ aliquo modo pertineat: & hæc opinio
 consonat sententiæ Ale. commen. qui exponit car-
 nem secundum speciem, quam philosophus dicit
 semper manere, esse illud quod a parentibus trahi-
 tur: carnem uero secundum materiam illud quod
 ex alimento generatur, quæ fluit & refluit. Sed hæc
 opinionem commentator Auerrois reprobat in
 tractatu quem fecit super librum de generatione.
 Cum enim illud quod ex alimento generatur, nu-
 triat in quantum est potentia caro, & auget in quan-
 tum est potentia quanta caro, ut dicitur in 2. de anima,
 illud quod generatur ex alimento, postquam acce-
 perit speciem carnis, efficitur unum cum illo quod
 prius inerat, quia in fine conuertitur iam est simi-
 le: unde non uidetur esse aliqua ratio, quare calor
 naturalis aliqui possit consumere de illa humiditate
 carnis quæ ex alimento generatur, & nō de in-
 miditate quæ a parentibus trahitur, nec posset ali-
 quo necessario modo illud probari. Et ideo tam il-
 lud quod est a parentibus acceptum, quam illud qd
 est ex alimento generatum, æqualiter se hēt ad hoc
 quod maneat, uel consumatur per calorem natu-
 ralem, & ad hoc quod restauret per nutrimentum,
 quod est fluere & refluxere, & sic æqualiter per-
 tinet ad ueritatem humanæ naturæ quod genera-
 tur ex alimento, & quod a parentibus trahitur. Et
 secundum hoc est tertia opinio, quod alimentum
 conuertitur in id quod est principaliter de ueritate
 humanæ naturæ & quantum ad speciem, & quan-
 tum ad indiuiduum. Ponit enim hæc opinio, quod
 utrumque, s. & qd ex alimento generatur, & quod
 a parentibus trahitur, indifferenter & æqualiter for-
 ma humana perficitur, & utrumque indifferenter
 manet, uel consumitur: manet quidem secundum
 speciem, consumitur autem & restauretur secun-
 dum materiam. Sicut in aliqua republica diuersi
 homines numero ad communiter pertinent
 quibusdam morientibus, & alijs in locum eorum
 succedentibus: & sic non manet una respublica se-
 cundum materiam, quia sunt alij & alij homines,
 manet tamen una numero quantum ad spem si-
 ue formam, ppter ordinis unitatem in officijs di-
 stinctis: ita et in corpore humano manet caro, &
 os, & unaquæque partium eadem numero quan-
 tum ad spem & formam, quæ consideratur in de-
 terminato situ, & uirtute, & figura, non autem ma-
 net quantum ad materiam, quia illa materia car-
 nis, in qua talis forma erat, prius consumpta est, &
 alia in locum ei successit, sicut patet de igne qui
 continuatur secundum eandem formam & mo-
 dum per hoc, quod consumptis quibusdam lignis,
 alia supponuntur quæ ignem sustinent. Et secun-
 dum hanc opinionem de utroque prædictorum
 indifferenter, generato ex alimento, & a parentibus
 tracto tantum resurget, quantum est necessa-
 rium ad speciem & quantitatem debitam huma-
 ni corporis. Et hæc opinio mihi uidetur ceteris
 probabilior. Secundum ergo hanc opinionem ad
 primum dicendum, quod distinctio philosophi,
 qua distinguit carnem s. m. spem, & s. m. materiam,
 nō est sic accipienda, qd alia sit caro qd sit spem,
 s. a parentibus tracta, & alia quæ sit s. m. materiam ex
 alimento generata, sed una & eadem caro signata
 potest considerari, & secundum speciem quam ha-
 bet, & secundum materiam. Et quod hic sit in-
 tellectus philosophi patet ex hoc, quod ipse dicit
 ibidem, quod hoc modo distinguitur caro
 secundum

secundum speciem & secundum materiam, sicut vnum quodque habentium speciem in materia; In alijs autem habentibus speciem in materia, sicut est lapis, & ferrum, & huiusmodi, non habet locum prima distinctio, sed secunda, ut per se patet. Et id dicendum est quod alimentum convertitur in carnem que est secundum speciem, i. qua habet speciem, non tamen ita quod alimentum fiat species carnis, sed sit carnis materia, ratione cuius potest dici quod convertitur in carnem quantum ad materiam, & non quantum ad speciem.

AD SECVNDVM dicendum, quod veritas humana nature, & cuiuslibet alterius rei est a specie, & ideo cum id quod est in homine, maneat secundum speciem, quamvis non maneat secundum materiam, nihilominus veritas humana nature manere dicitur; nec desinit esse idem homo numero, propter mutationem que est secundum materiam, quia non tota materia similiter a forma abstrahitur, ut alia tota simul formam accipiat. Hec enim generatio esset, & corruptio, sicut si totus ignis unus extingueretur, & alius totus accenderetur, sed aliqua pars materiae consumitur, & alia in locum eius substituitur, que efficitur una materia preexistens, per hoc quod ei adiungitur ad sustinendam eandem formam humani corporis, sicut si unum lignum ignis consumat, & aliud loco eius apponatur, erit eadem ignis numero.

AD TERTIVM dicendum, quod ad conceptionem humani corporis duo concurrunt, scilicet materia ex qua formatur conceptus, & iterum vis formativa que conceptum format, quorum primam Aug. vocat corpulentam substantiam, secundum vero seminalem rationem. Dicitur ergo secundum utrumque istorum fuisse in Adam originaliter, in quantum scilicet materia concepti preparata est per virtutem generativam matris, vis autem formativa est in semine patris. Et utrumque istorum reducit in Adam sicut in primam originem, a qua humanam naturam traxerunt virtutes consequentes. Corpus autem Christi formatum fuit per virtutem spiritus sancti activam: sed materiam ministravit mater, quia ex purissimis sanguinibus Virginis conceptus est, ut Dam. dicit. Et ideo non fuit in Adam secundum seminalem rationem, sed secundum corpulentam substantiam, non tamen ita quod eadem numero que est in nobis, & fuit in Christo, fuerit in Adam.

Et ex hoc patet responsio ad sequens.

QVÆSTIO III.

DEINDE quærebatur de his que pertinent ad culpam, vel gratiam.

¶ Et Primo. Quærebatur de his que pertinent ad gratiam.

¶ Secundo, De his que pertinent ad culpam. Quantum ad pertinentia ad gratiam quærebatur.

¶ Primo, De his que pertinent ad prælatos tantum.

¶ Secundo, De his que pertinent ad omnes communiter. Quantum autem ad prælatos quærebatur duo.

¶ Primo, De electione prælatorum, utrum scilicet sit necesse semper eligere meliorem, vel sufficiat eligere bonum.

¶ Secundo, De honore exhibendo prælatis, utrum scilicet mali prælati sint honorandi.

ARTICVLVS VI. QVÆSTIO III.

Vnum necesse sit semper eligere meliorem.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod necesse sit semper eligere meliorem. Dicitur. n. 4. Regum. Eligite meliorem, & cum ponite super solium patris sui, ergo multo fortius in spiritualibus officiis meliores prælegendi sunt.

¶ 2. Prælat. ad Thim. 3. super illud: Oportet episcopum irreprehensibilem esse, dicit gl. Talis eligatur pontifex, cuius comparatione ceteri grex dicantur, ergo oportet in episcopatu semper eligere meliorem.

¶ 3. Prælat. Leo Papa dicit. Ille qui melior est in presbyteris & diaconibus in episcopum eligatur.

¶ 4. Prælat. Ille qui est propinquior, ad hereditatem possidendam debet preferri: sed Christo cuius patrimonium possident clerici & prælati, est propinquior qui est melior, ergo ad prælationes & officia ecclesiastica semper sunt meliores eligendi.

¶ 5. Prælat. Si aliquid commissum esset a Domino suo ut ei fidelem, & idoneum ministrum quaereret, non ageret fideliter erga Dominum suum, si prætermisso magis idoneo minus idoneum acciperet, ergo multo magis peccat ille cui commissum est eligere aliquem in ministerium Dei, si non eligat meliorem.

SED CONTRA est, quod decretalis dicit, quod sufficit eligere bonum, nec requiritur quod melior eligatur.

RESPON. Dicendum, quod aliquis homo potest dici bonus, vel melior altero dupliciter. Vno modo simpliciter, & sic melior est qui in charitate est perfectior. Alio modo secundum quid, & sic dicitur aliquis melior altero, vel ad malitiam, vel ad magisterium, vel ad prælationem, vel ad aliquid huiusmodi, qui non est melior simpliciter, eo quod in singulis officijs tam spiritualibus quam corporalibus, requiruntur aliqua præter moralem bonitatem ad hoc, quod aliquis sit idoneus ad illud officium exequendum. Dicendum est ergo, quod oportet eligere ad prælationem, vel ecclesiasticum officium aliquem qui sit bonus simpliciter, quia per quod dicitur peccatum mortale aliquis redditur indignus ad quilibet spirituale exequendum. Vnde dicit Dio. in epistola ad Demophilum monachum, loquens de sacerdote qui non est gratia illuminatus. Non est ille sacerdos, sed inimicus dolosus, delusor superstitiosus, & lupus supra dominicum populum, pelle armatus ovina: non tamen oportet quod semper eligatur ille qui est melior simpliciter. Possibile est enim quod illi qui est in charitate perfectior, deficiant multa que requiruntur ad hoc quod aliquis sit prælatus idoneus, que in alio qui est minoris charitatis inveniuntur, ut sunt scientia, industria, potentia, & alia huiusmodi. Vnde non oportet semper eligere meliorem simpliciter, sed eum qui sit melior ad hoc officium. Si autem eligat quis eum quem reputat minus idoneum ad tale officium, peccat. Non enim potest esse quod de duobus, vnus alteri præligatur, nisi propter aliquod in ipso consideratum. Illud autem quod consideratur in eo qui est minus idoneus ad hoc, quod magis idoneo preferatur, est aliqua conditio indebite mouens, vel familiaritas, vel consanguinitas, vel aliquid huiusmodi. Non enim potest esse aliqua conditio pertinens ad prælati idoneitatem, ex quo alter simpliciter magis idoneus reputatur, & sic indebite mouet, & sic in tali electione erit ibi acceptio personarum, que sine peccato non fit.

AD

ar. 91. ad 11. & 130. o. & ar. 84.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod cum dicitur. Eligite meliorem, intelligitur de meliori ad talem dignitatem.

AD SECUNDUM dicendum, quod in comparatione prelati debent esse ceteri quasi grex, non considerata sola sanctitate moru, sed discretionem & strenuitate, & aliis huiusmodi quae in pastore exiguntur ad regendum.

AD TERTIUM dicendum, sicut ad primum.

AD IIII. dicendum, quod ille qui eligitur in prelatum, non eligitur quasi ad hereditatem possidendam, quia hereditas Christianorum non est in terra, sed est in caelo. ipse Deus, sicut in illud Psal. 15. Dominus pars hereditatis meae. Eligitur autem velut dispensator in familia Domini alicuius, secundum illud 1. Corint. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores &c. Dispensator autem non semper eligitur qui est propinquior, sed est magis idoneus.

AD V. dicendum, quod similiter etiam contingeret in procuratione serui alicuius Domini temporalis quod non oportet querere hominem meliorem simpliciter, sed meliorem ad seruiendum.

AD illud vero quod in contrarium obiicitur, dicendum quod decretalis intelligenda est quantum ad hoc quod non semper oportet eligere meliorem simpliciter, sed sufficit eligere bonum. Vel dicendum, quod non loquitur quantum ad forum conscientiae, sed quantum ad forum contentiosum, in quo non reprobatur electio ex hoc, quod potest aliquis alius magis idoneus inueniri, dummodo ille qui eligitur idoneus sit, alias omnis electio calumniam pateretur.

ARTICVLVS VII.

Vtrum malis prelati sit exhibendus honor.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod malis prelati non sit exhibendus honor. Sicut enim dicit Boetius in libro de consolatione. Non possumus ob honores reuerendos iudicare, quos ipsis honoribus reputamus indignos: sed mali prelati non sunt honoribus digni. ergo non possunt iudicari esse reuerendi a suis subditis.

¶ 2 Præ. Honor non debetur prelati malis nisi ratione prelationis. Cum ergo sunt prelatione indigni, sunt etiam per consequens indigni ad honores, & ad alia omnia quae sunt prelationi propria.

SED CONTRA est, quod dicitur Exod. iij. c. Honora patrem tuum. gloss. id est, prelatos. Cum ergo indefinite loquatur, videtur quod omnes prelati tam boni quam mali sunt honorandi.

RESPON. Dicendum, quod in plato duo possumus considerare, personam propriam, & dignitatem, sicut in quam est quaedam persona publica. Si ergo prelati sit malus ratione personae suae, non est honorandus, quia cum honor sit reuerentia alicui exhibita in testimonium virtutis, falsum testimonium de eo proferret si quis eum obtentu propriae personae honoraret, contra illud quod dicitur Exod. 20. Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium: sed in quantum est persona publica, sic gerit typum & locum non sui ipsius, sed alterius, scilicet Christi in Ecclesia, vel reipublica, ut Dominus in secularibus dignitatibus, & sic valor eius non computatur secundum personam, sed secundum eum cuius loco praesidet: sicut est de lapillo qui in computationibus ponitur loco centum marcarum, cum in se nihil valeat, ut dicitur Proverb. 26. Sicut qui mittit lapidem in acerrum

Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem. Mercurius enim dicebatur Deus rationis & meritationis, & ita est ei honor exhibendus non propter se, sed propter eum cuius locum obtinet, sicut adoratio imaginis refertur ad prototypum, ut dicitur Damascenus. Unde, & malus prelati idolo comparatur, Zach. 11. O pastor & idolum derelinquens gregem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod intentio Boetii est dicere, quod mali homines non iudicantur reuerendi in propriis personis, quamuis eis exhibentur honores propter officia, in quibus sunt constituti.

AD SECUNDUM dicendum, quod malus prelati & indignus est prelatione, & honoribus qui prelati debentur: sed ille cuius vicem gerit dignus est ut eius vicario talis honor exhibeatur, sicut beata Virgo digna est ut eius imaginem de pida in pariete reuerentur, quamuis tali reuerentia ipsa imago digna non sit.

QVÆSTIO V.

DEinde queritur de pertinentibus ad gratiam quantum ad oēs, & quae continentur in statu.

Et circa hoc quaeruntur tria.

¶ Primo, De orationibus, utrum oratio tantum valeat facta pro alio sicut facta pro se.

¶ Secundo, De suffragiis, utrum magis proficiat pro peri magis digno, quam diuiti, pro quo specialiter fiunt.

¶ Tertio, De votis, utrum votum simplex dicatur matrimonium contractum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum oratio plus valeat pro se facta, quam pro alio.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod oratio plus valeat pro se facta, quam pro alio. Ita enim dicitur in quadam glossa, quod speciales orationes plus valent: sed illa est maxime specialis, quae quis pro se orat, ergo plus valet oratio pro se facta, quam pro alio.

¶ 2 Præ. Ut dicitur in li. de spiritu & anima Oratio nihil aliud est quam deuotio mentis in Deum: sed magis deuote aliquis orat pro se, quam pro alio. ergo plus valet oratio pro se facta, quam pro alio.

SED CONTRA. Oratio tanto amplius valet, quanto magis est deuota: sed quando quis deuotus orat pro alio quam pro seipso, ergo plus valet oratio pro alio, quam pro seipso.

RESPON. Dicendum, quod duplex est valor orationis. Vnus qui est orationis proprius, sicut in quem dicitur valere oratio ad impetrandum illud quod petitur, sicut oratio Petri valuit ad suscitationem Thebitae. Alius valor est communis orationi, & aliis operibus uirtutum, sicut in quod oratio valere dicitur ad meritum aliquid ipsi oranti prout charitate informatur, sicut oratio Petri qua suscitationem Thebitae impetrauit, fuit meritoria Petro vite eterne, in qua tunc erat actus charitatis informatus. Loquedo ergo de primo valore ceteris paribus plus valet oratio facta pro se quam pro alio, quia efficacia orationis in impetrando potest amittere suum effectum, quando pro alio fit ex aliquo impedimento, quod inuenitur in eo pro quo oratur. Vn una de conditionibus orationis quae faciunt eam efficacem ad impetrandum, est vult aliquis pro se orat. Quantum autem ad secundum valorem oratio magis valet quae ex maiori charitate procedit siue pro se, siue pro alio fiat. Si autem de intentione.

22. q. 63. a. 1.
o. & q. 104.
a. 1. ad 2. & 3.
di. 9. 2. a. 3. o.

teriori charitate per exteriora opera debeat iudicari, tunc ista comparatio potest dupliciter intelligi. Vno modo, ut aliquis ora pro alio, quod etiam pro seipso, & tunc maioris meriti est pro alio orare & pro seipso, quam pro se ratum. Maioris enim meriti est amicum beneuolum & beneficium esse sibi & alii, quam sibi tantum. Alio modo potest intelligi, ut aliquis oret pro alio, & non pro se, & sic ostenderetur esse alteri beneuolus magis quam sibi, & ita peccaret in ordine charitatis magis alium quam se diligens: & hoc modo intelligendo comparationem, melius est orare pro se, quam pro alio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ratio illa non est ad propositum, quia specialiter oratio dicitur in gloria illa pro quocumque specialiter fiat siue pro se, siue pro alio.

AD II. Dicendum, quod licet (ut pluries) homo pro seipso deuotius oret, tamen quandoque deuotius pro alio, & ita secundum hoc non potest sumi uniuersale iudicium, quod oratio plus valeat. Similiter dicendum ad tertium in contrarium.

ARTICVLVS IX.

Verum suffragia magis profunt pauperi magis digno, quam diuiti pro quo specialiter sunt.

CIRCA secundum sic proceditur. Videtur quod suffragia Ecclesie specialiter facta pro aliquo diuite, aequaliter ualeant pauperi pro quo non sunt, si sit equalis meriti. Vt enim dicit Augustinus huiusmodi suffragia tantum ualent unicuique post mortem, quantum meruit uiuens ut sibi prodesse: sed praedicti duo aequaliter meruerunt, ergo equaliter eis praedicta suffragia profunt.

¶ 2. Praet. Passio Christi semper plus prodest ei qui maioris est meriti: sed Missa quae est precipuum suffragiorum, est memoria passionis dominice, ergo aequaliter profunt eis qui sunt equalis meriti.

CONTRA. Deus accipit huiusmodi suffragia secundum intentionem facientis: sed faciens intendit quod plus profunt diuiti, pro quo facit, ergo ei plus profunt.

¶ 2. Praet. Non est dicendum quod frustraretur pia intentio eorum qui pro suis charis specialia suffragia faciunt: frustraretur autem si eis specialius non prodesse. ergo magis profunt eis pro quibus fiunt.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod suffragia Ecclesie specialiter pro aliquo facta ualent omnibus qui sunt in purgatorio, aequaliter quidem his qui sunt equalis meriti, plus uero his qui sunt maioris meriti, minus his qui sunt minoris: sicut caedela accensa pro aliquo diuite in aliqua domo, ubi sunt multi alij, aequaliter prodest alijs qui sunt equalis meriti, plus uero his qui sunt maioris, minus his qui sunt minoris, quam uis sit diuiti magis ad quendam honorem praeter alios. Et sicut etiam lectio quae legitur specialiter pro aliquo clerico multis simul audientibus aequaliter ualeat his qui sunt equalis capacitatis, plus his qui sunt maioris, minus uero his qui sunt minoris. Alij uero dicunt, quod suffragia plus ualent his, pro quibus specialiter fiunt. Vtraque autem opinio secundum aliquid uera est. Ad cuius euidentiam sciendum est, quod opera unius non ualent alteri quantum ad praemium essentiale, quia sic unusquisque ex proprijs actibus iudicatur, sed solum quantum ad aliquod accidentale gaudium, vel quantum ad remissionem alicuius poenae temporariae.

Alis: & sic suffragia uiuorum possunt prodesse defunctis. Huiusmodi autem communicatio operum contingit dupliciter. Vno modo, ex unione charitatis, quia omnes Christi fideles efficiuntur unum corpus, & sic actus unius quodammodo redundat in iuuamentum alterius: sicut etiam in membris nostris corporalibus uidemus, & sic uiuatur aliquis ex actu alterius, in quantum quilibet existens in charitate, gaudet de quolibet bono opere: & quanto est maioris charitatis, tanto amplius gaudet siue sit in purgatorio, siue in paradiso, siue etiam in mundo, & quantum ad hoc est uera prima opinio. Alio modo, actus unius fit communis alteri per intentionem facientis, quia facit pro illo, uel uice illius quod ualeat praecipue in debitis soluedis: & sic suffragia ecclesiae ualent defunctis, in quantum uiuus soluit Deo satisfactionem, quam mortuus solueret tenebatur: & sic ualor suffragii sequitur intentionem facientis, & quantum ad hoc secunda opinio uera est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod meritum illud, de quo loquitur Aug. est meritum conditionatum: meretur enim aliquis uiuens, ut sibi suffragia post mortem ualeant, si pro eo fuerit, quae quidem conditio extat in uno, & non extat in alio, & ideo non equaliter profunt utrique.

AD SECUNDUM dicendum, quod passio Christi fuit exhibitae pro omnibus, sacrificium autem Missae specialiter pro aliquibus offertur, & ideo non est simile.

Alia duo concedimus.

ARTICVLVS X.

Verum uotum simplex continentiae dirimat matrimonium contractum.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod uotum simplex continentiae dirimat matrimonium contractum. Si enim aliquis det alteri quod prius alteri dederat, secunda datio nulla est: sed ille qui emittit uotum continentiae, dat corpus suum Deo, ergo cum postea contrahendo matrimonium det corpus suum uxori, contractus iste matrimonij nihil ualere uidetur &c.

SED CONTRA est, quod decretalis dicit, quod uotum simplex matrimonium impedit contrahendum, sed non dirimit contractum.

RESPON. Dicendum, quod uotum simplex non dirimit matrimonium contractum, sed solum solumne. cuius ratio patet, si differentia utriusque uoti inspiciatur. In uoto enim simplici est sola promissio, qua quis promittit Deo se continentiam seruaturum: ex sola autem promissione non transferretur dominium. unde si aliquis promittat rem aliquam alicui, & postea det eandem alteri, huiusmodi donatio non potest rescindi per priorem promissionem, quam uis male faciat dando, & sic ille qui emittit uotum simplex continentiae, potest postmodum corpus suum tradere uxori, & quis peccet hoc faciendo, tamen matrimonium non dirimitur per uotum praecedens. In uoto autem solumne est simul promissio & collatio. Tunc enim est uotum solumne, quando simul aliquis cum uoto consecratur Deo, & ponit in aliquo statu sanctitatis uel per susceptionem ordinis, uel per professionem certae regulae: & sic non potest ulterius corpus suum tradere uxori, & si tradit, contractus nullus est, & sic matrimonium dirimitur per uotum solumne, non autem per simplex.

Ratio

ar. 207. c. 8.
4. di. 30. q. 2.
2. 1. q. 2. ad 1.

Ratio autem in contrarium adducta falsum supponit, si quod per votum simplex aliquis det corpus suum Deo: non enim dat, sed promittit.

QUESTIO VI.

DEINDE quærebatur de his quæ pertinent ad culpam.

¶ Et circa hoc quærebantur quinque.

¶ Primo, utrum peccet qui ad ecclesiam vadit propter distributiones, qui alias non iret, quamvis a principio præbendam acceperit ut Deo seruiret.

¶ Secundo, Vtrum aliquis habens de superfluo, peccet si non det pauperi petenti.

¶ Tertio, Vtrum quando sunt diuersæ opiniones de aliquo facto, ille qui sequitur minus tutam, peccet, sicut de pluralitate præbendarum.

¶ Quarto, Vtrum mendacium semper sit peccatum.

¶ Quinto, Vtrum quantum aliquis intendit peccare, tantum peccet.

ARTICVLVS XI.

Verum ille qui vadit ad ecclesiam propter distributiones, alias non iturus, peccet.

4. di. 1. q. 2.
2. q. 1. ad 3. &
2. q. 2. c. 11.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod ille qui vadit ad ecclesiam propter distributiones alias non iturus, peccet. Ipse enim videtur ponere obsequium diuinum, quod est impretabile, sub pretio rei temporalis ergo committit simoniam, & ita videtur quod mortaliter peccet.

SED CONTRA. Ille qui fecit votum bona intentione, si postmodum in prosecutione voti mutetur voluntas eius, ut inuitus faciat quod volens promisit, non euacuatur meritum voti, ut videtur. Anselmus dicit in libro de similitudinibus, ergo eadem ratione qui accipit præbendam, ut Deo seruiat, non peccabit, quamuis postea mutetur eius intentio.

23. q. 100. 1.
5. q. 1. ad 3. di.
2. q. 4. ar. 2.
q. 2. 9.

RESPON. Dicendum, quod ad euidenciam huius questionis notandum est, quod aliquis actus dicitur esse spiritualis dupliciter. Vno modo, ex parte principij, quod factus competit alicui persone propter aliquod spirituale quod in ipso est, sicut episcopo consecrare basilicas, & diacono legere euangelium, & in talibus actibus committitur simonia, si aliquis intendat suum actum vendere. Alio modo, est aliquis actus spiritualis non ex parte principij, sed ex parte finis tantum, sicut docere liberales artes, quarum veritas spiritualis est: sed huiusmodi doctrina non competit alicui propter aliquod spirituale officium, cum etiam gentilibus liceat huiusmodi artes docere, & in his actibus committitur simonia si vendatur finis, qui spiritualis est, si ipsa veritas, non autem si aliquis sua opera locet. Celebrare ergo diuinum officium in ecclesia, est actus spiritualis primo modo. Competit enim alicui ex hoc quod est clericus, & ideo simoniam committit, qui huiusmodi actum vendere intendit. In qualibet enim venditione pretium accipitur quasi finis: & ideo in predicto casu distinguendum est. Si enim huiusmodi distributiones recipit quasi finem sui operis principaliter intentum, simoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad huiusmodi distributiones respicit secundario non quasi in finem, sed sicut in id quod est necessarium ad suam sustentationem, constat quod non vendit actum spirituale, & ita simoniam non committit,

nec peccat. Sic enim acceptio distributionum non erit causa quare ad ecclesiam vadat, sed proprie huiusmodi determinatio quare nunc vadat, & non alia vice.

Et sic patet responsio ad primum, quia non ponit impretabile sub pretio.

Ad illud vero quod contra obicitur, dicendum, quod tunc in uolente non euacuatur meritum voti, quando intentio uolentis fertur super licitum, ut cum aliquis uellet non facere illud quod uouit, si non uouisset. Si autem feratur directe super illicitum, tunc euacuatur meritum voti, ut cum aliquis uult absolute illud non facere quod uouit. Ille autem qui uult ire ad ecclesiam pro pecunia, sicut pro fine principali, habet uoluntatem delatam super illicitum, & ideo peccat.

ARTICVLVS XII.

Verum ille qui non dat pauperi petenti, si habeat de superfluo, peccet.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod ille qui non dat pauperi petenti, si habeat de superfluo, peccet. Facere enim elemosinam de superfluo est in præcepto, Luca. 12. Verum tamen si quid superest, date elemosinam. ergo peccat si petenti non tribuat.

¶ 2. Præ. Aliquis tenetur inquirere de his quæ sunt necessaria ad salutem, ut aliquis subueniat cæcili in extrema necessitate, ergo tenetur quilibet inquirere utrum pauper sit in extrema necessitate, ut illi tim ei dare.

In contrarium est, quia sic uidetur quod omnes essent damnati.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc distinguedum est. Supposito enim quod aliquis habeat de superfluo & respectu indiuidui, & respectu personæ, quod tenetur pauperibus erogare, aut uidet in paupere petente euidencia signa extremæ necessitatis, aut non. Si uidet, certum est quod tenetur dare, & peccat non dando. In hoc enim casu loquitur Ambrosio. Pauper fame morientem, si non paucis, occidit si. Si uero non appareant, tunc non tenetur dare pauperi petenti, quia quamuis tenetur dare superfluum pauperibus, non tamen tenetur omnibus dare nec huic dare, sed tenetur distribuere secundum quod sibi uisum fuerit opportunum: nec tenetur inquirere, quia hoc esset nimis graue, quod de omnibus pauperibus inquireret, & præcipue cum de eum qui necessitatem patitur, pertineat ut necessitatem suam exponat.

Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS XIII.

Verum ille qui habet plures præbendas, peccet.

CIRCA tertium sic proceditur. Videtur quod ille qui habet plures præbendas, peccet ex hoc ipso quod opinioniones magistrorum sunt in contrarium. Quicumque enim committit se discrimini in his quæ sunt ad salutem, peccat: sed iste committit se discrimini ut videtur, cum faciat contra multorum petentium sententiam, erga uideatur quod peccet.

SED CONTRA. Potest esse quod in tali casu aliquis adhibet diligentiam, inquirens an habere plures præbendas sit licitum, nec inuenit aliquid quod eum moueat ad hoc quod sit illicitum. ergo uidetur quod sine peccato possit plures præbendas habere.

RESPON. Dicendum, quod duobus modis aliquis ad peccatum obligatur. Vno modo, faciendo contra legem, ut cum aliquis fornicatur. Alio modo, faciendo contra conscientiam, & si non sit contra legem, ut si conscientia dicit alicui quod leuare festucam de terra sit peccatum mortale.

tales. Ex conscientia autem obligatur aliquis ad peccatum siue habeat certam fidem de contratio eius quod agit, siue etiam habeat opinionem cum aliqua dubitatione. Illud autem quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusatur per hoc quod est secundum conscientiam, & similiter quod est contra conscientiam, est malum, quamuis non sit contra legem: quod autem nec conscientiam, nec contra legem est, non potest esse peccatum. Dicendum est ergo, quod quidam sunt opiniones contrariae de eodem, oportet esse alteram veram, & alteram fallam. Aut ergo ille qui facit contra opinionem magistrorum, utpote habendo plures praevidendas, facit contra veram opinionem, & sic cum faciat contra legem Dei, non excusatur a peccato, quamuis non faciat contra conscientiam, si contra legem Dei facit. Aut illa opinio non est vera, sed magis contraria quam iste sequitur, ita quod uerelicer habere plures praevidendas & tunc distinguendum est, quia aut talis habet conscientiam de contrario, & sic ita peccat contra conscientiam faciens, quibus non contra legem, aut non habet conscientiam de contrario, sed certitudinem, sed tamen in quadam dubitatione inducit ex contrarietate opinionum, & sic si manente tali dubitatione plures praevidendas habet, periculo se committit, & sic proculdubio peccat utpote magis amans beneficium temporale quam propriam salutem. Aut ex contrariis opinionibus in nulla dubitatione adducitur, & sic non committit se discrimini, nec peccat.

¶ Unde patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS XIII.

¶ Vtrum omne mendacium sit peccatum.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod non omne mendacium sit peccatum. Maius enim peccatum est homicidium quam mendacium: sed homicidium potest licite fieri, ut cum iudex occidit latronem. ergo & mendacium.

¶ **2^a Prae.** In sacra scriptura quidam laudantur, qui tamen menti esse intelliguntur, ut obliuiscere, iacob, & iudith. ergo mendacium non est peccatum.

SED CONTRA est, quod Aug. determinat in lib. de mendacio.

RESPON. Dicendum, quod quandoque aliquis actus habet aliquam inordinationem inseparabiliter annexam, nunquam potest beneficiari ipsa inordinatio est aliquid superfluum, vel diminutum, & ita non potest in tali actu medium accipi, in quo virtus consistit, ut patet per philosophum in 6. ethi. huiusmodi autem actus est mendacium. Ad hoc enim inuenta sunt verba, vel voces, ut sint signa intellectuum ut dicitur in primo perier. & ideo quando aliquis uocem enuntiat, quod non habet in mente, quod importatur in nomine mendacii, est ibi inordinatio per abusum uocis, & ideo concedimus quod mendacium semper est peccatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod homicidium semper est peccatum, quia inordinationem habet inseparabiliter annexam, homicidium. n. plus importat quam occisio hominis. Composita enim nomina frequenter plus important quam composita. Importat enim homicidium occisionem hominis indubitam, & ideo homicidium nunquam est licitum quamuis occidere hominem aliquando liceat.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut Aug. dicit lib. de mendacio, & hatur in glup illud ps. Perdes oes qui loquuntur mendacium, dicitur aliquis laudatur in scriptura. Quidam propter praedictum statum uirtutis, & horum fa-

cta proponuntur omnibus in exemplum, & de talibus non legitur quod mentiti sint, vel si aliqua dixerunt, quae mendacia uidentur secundum intentionem quam ex instinctu Spiritus sancti conceperunt, mendacia non sunt. Quidam uero laudantur propter uirtutis indolem, & sic in aliquibus mendacium fuisse legitur maxime officiosum, sicut patet de obliuiscere. Non enim commendantur quia mentire sunt, sed propter misericordiam ex qua in mendacium inciderunt, & sic apparet in eis quaedam indoles, i. profectus uirtutis, non autem perfectio.

ARTICVLVS XV.

¶ Vtrum oportet quod si aliquis intendat peccare mortaliter quod peccet propter hoc mortaliter.

CIRCA QUINTVM sic proceditur. Videtur quod non oportet quod si aliquis intendat peccare mortaliter, quod peccet propter hoc mortaliter. Deus enim prior est ad miserendum quam ad puniendum, ut habetur in glo. in prin. Hier sed si aliquis intendat peccare uenialiter, non sequitur quod propter hoc peccet uenialiter. ergo nec oportet quod qui intendit peccare mortaliter, quod propter hoc peccet mortaliter.

SED CONTRA. Quicumque intendit peccare mortaliter, facit contra conscientiam: sed omnis talis peccat mortaliter. ergo &c.

RESPON. Dicendum, quod improprie dicitur, quod aliquis intendat peccare mortaliter, aut uenialiter. Malum enim est praeter intentionem & uoluntatem, ut dicitur Dio. 4. c. de diu. no. Sed quod aliquos incedit facere aliquid, quod credit esse mortale peccatum, ex hoc dicitur quod intendit peccare mortaliter. Praedicta ergo quaestio nihil aliud quaerit, nisi si quare aliquis credens esse peccatum mortale quod facit, peccat mortaliter: non autem est necesse quod sit ueniale, si credat ueniale esse, ut si fornicationem credat esse ueniale peccatum, cuius quaestio de facili patet solutio: quia cum conscientia etiam erronea habeat uim ligandi ex hoc ipso quod contra conscientiam facit, mortaliter peccat. Error autem conscientiae quandoque habet uim absoluendi, siue excusandi, quando, si procedit ex ignorantia eius quod quis scire non potest, vel scire non tenetur. Et in tali casu quamuis factum de se sit mortale, tamen intendens peccare uenialiter, peccat uenialiter: sicut si aliquis intenderet accedere ad uxorem suam causa delectationis, & ita intenderet peccare uenialiter, si alia ei supponeretur eo nesciente, nihilominus uenialiter peccaret. Quandoque uero error conscientiae non habet uim absoluendi, vel excusandi, quando scilicet ipse error peccatum est, ut cum procedit ex ignorantia eius quod quis scire tenetur & potest, sicut si crederet fornicationem suam licitam esse peccatum ueniale, & tunc quamuis crederet peccare uenialiter, non tamen peccaret uenialiter, sed mortaliter.

¶ Et sic patet responsio ad obiecta.

QV AESTIO VII.

DE I N D E quaeritur de his quae pertinent ad poenam & gloriam.

¶ Et Primo, De his quae pertinent ad poenam.

¶ Secundo, De his quae pertinent ad gloriam.

¶ Circa poenam autem quaerebatur.

¶ Primo, De poena spirituali.

¶ Secundo, De poena corporali damnatorum.

¶ Circa primum duo quaerebantur.

¶ Primo, Vtrum damnati uideant gloriam sancto-

Quodlib. S. Tho. H ium

rum, & post diem iudicij.

¶ Secundo Vtrum damnati vellent suos propinquos esse damnatos.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum damnati post diem iudicij uideant gloriam sanctorum.

¶ I. or. 147.
4. di. 50. q. 2.
art. 2. q. 3. o.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod damnati post diem iudicij uideant gloriam sanctorum. Sicut enim se habet gloria ad miseriam, ita miseria ad gloriam: sed de perfectione gloria sanctorum est ut uideant miseriam damnatorum, ut habetur Isaia ult. Egre dientur, & videbunt cadauera impiorum. ergo & de perfectione miseria damnatorum est, ut uideant gloriam sanctorum, & sic post diem iudicij quando in miseria perfecta erunt, videbunt gloriam sanctorum.

¶ 2. Prat. Post diem iudicij nulla afflictio a danaris subtrahetur: sed nunc affliguntur damnati ad hoc quod uideant gloriam sanctorum, secundum illud Isa. 46. Videant, & confundantur zelantes populi. ergo & post diem iudicij gloriam sanctorum uidebunt.

SED CONTRA. Omnis delectationis materia damnatis post diem iudicij subtrahetur: sed uideant sanctorum gloriam est quedam materia delectationis. ergo &c.

RESPON. Dicendum, quod uidere gloriam beatorum dupliciter contingit. Vno modo, ut capiatur quid sit ipsa gloria, & qualis, & quanta, & sic nullus potest uidere gloriam, nisi qui est in gloria. Superat enim & desiderium, & intellectum eorum qui non sunt in ea. Hoc. n. est manna absconditum, & nomen nouum scriptum in calculo, quod nemo nouit, nisi qui accipit, ut habetur Apocal. 2. Alio modo contingit uidere gloriam beatorum, ut uideantur ipsi beati esse in quadam gloria inenarrabili & excedente intellectum. Et sic damnati ante diem iudicij uident gloriam sanctorum, non autem post diem iudicij, quia tunc erunt penitus a sanctorum consortio alienati, ut qui ad summum iam miseriam perueniunt, & ideo nec etiam sanctorum consortio digni habebuntur: nam uident, aliquod consortium habet cum eo quod uidet.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod uidere miseriam damnatorum omnino erit sanctis ad gloriam, gaudebunt. n. de iustitia Dei, & de sua euasione, secundum illud Pl. Latrabitur iustus cum uiderit uindictam: sed uidere sanctorum gloriam aliquid perfectionis importat, qua post diem iudicij damnati priuabuntur.

AD SECVDVM dicendum, quod damnati in inferno existentes post diem iudicij memores erunt gloriae sanctorum, quam ante iudicium & in iudicio uiderunt, & sic cognoscent nos esse in maxima gloria, quam uis non uideant ipsos beatos, nec eorum gloriam, & ita inuidia torquebuntur, & sic afflictio que est in eis nunc ex tali uisione, manebit uisione sublata, de quo et magis dolebunt uidentes se etiam uisione sanctorum indignos reputatos.

AD illud quod contra obijcitur, dicendum, quod uidere sanctorum gloriam non est materia delectationis, nisi secundum primum modum uisionis uideatur, qualiter a damnatis nunquam uidetur: secundo autem modo uidere, & non habere, est magis afflictionis causa propter inuidiam.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum damnati uellent suos propinquos esse damnatos.

4. di. 50. q. 2.
art. 2. q. 4. o.

AD SECVDVM sic proceditur. Videtur, quod damnati non uellent suos propinquos esse damnatos.

Ros. Dicitur enim Luca decimosexto, quod dicitur in inferno damnatus petebat Lazarum mitti ad fratres suos, ut testaretur illis ne uenirent in locum tormentorum: petitio autem est voluntatis designatio. ergo damnati non uolunt suos propinquos damnari.

SED CONTRA est, quod dicitur Isa. 14. super illud. Surrexerunt de folijs suis, dicit gl. Solutio est damnatis socios habere sua pena: ergo ipsi uellent omnes esse damnatos.

RESPON. Dicendum, quod vitia spiritualia in damnatis committuntur, quod significatur Ezech. 32. ubi dicitur de impijs, quod cum armis suis ad infernum descendunt, & ideo in eis perfecta inuidia est, ad quam prius dolere de bono alterius quod inuenit, & sic et uellet ocs pati malum quod ipse patit. Liberari. n. a malo, quoddam bonum est. Quod idem inuidia in aliquibus est in hac uita tantum inualefcit, ut suis propinquis in inferno intendant de bonis que non habent ipsi. Vnde multo amplius damnati in uida stimulant uellet suos propinquos cum omnibus alijs esse damnatos, & dolebunt si sciant aliquos esse saluatos: sed tamen si non omnes debent damnari, sed aliqui seruari, magis uellent suos propinquos quam alios a damnatione liberari, quia in hoc etiam inuidia torquebuntur, si uideant saluari alios & suos damnari, & per hunc modum dicitur damnatus uolebat suorum damnationem.

H Et sic patet solutio ad obiecta.

QVÆSTIO VIII.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum in inferno sit tantum pena ignis, uel etiam pena aquæ.

RESPON. Dicendum, quod quærebatur de pena corporali damnatorum, utrum scilicet sit ibi tantum pena ignis, uel etiam pena aquæ, & uidetur quod sic per illud Job 24. de impijs. Transibunt ab aquis nium ad calorem nimum.

SED CONTRA. Omnis delectatio & refrigerium damnatis aufertur: sed non potest esse sine quodam refrigerio, quod aliquis afflictus calore ad frigus aquæ transeat, uel econuerso. ergo talis pena in alicuiusdam non erit in damnatis.

RESPON. Dicendum, quod sicut dicit Basilus exponens illud psal. 28. Vox domini intercedentis &c. In fine mundi ignis diuidetur & alia elementa, & quicquid est in eis pulchrum & clarum remanebit superius ad gloriam beatorum: quod uero est in eis fetulentum & pœnosum, descendet in infernum ad pœnam damnatorum, & ita sax rotis cretae in infernum colligetur, & erit danatis in pena, & non solum patietur pœnam ignis. Iustum est enim ut qui creatorem offenderunt, ab omni creatura puniantur. Vnde dicit sap. 5. quod orbis terrarum puniatur pro illo contra inferos.

Ad illud autem quod in contrarium obijcitur dicendum, quod ex huiusmodi uarietate penarum nullum erit in damnatis refrigerium. Ignis enim & aqua, & huiusmodi non agent in corpora damnatorum actione naturæ, ita quod relinquunt suas qualitates in corporibus damnatorum secundum esse naturæ, sicut ignis relinquit calorem in lignis que facit esse calida: alioquin cum contraria non possint esse simul in eodem, oporteret corpora damnatorum suas qualitates perdere, & sic transmutata natura or ganorum

ganorum fieret poena minus sensibilis, sed agunt in corpora damnatorum actione spirituali, imprimò suas qualitates in corporib. damnatorum secundum esse spirituale per modum quo spēs colorum est in aere, vel etiam in pupilla, non ita q̄ fiant colorata. vnde de corpora damnatorum sentiet afflictionem ignis sine hoc, q̄ conuertantur in naturam ignis, & ideo varietas poenarum non faciet eis aliquid refrigerium. Refrigerium enim nunc ex alteratione poenarum proueniens causatur ex transmutatione naturæ, inquantū per frigus aquæ superfluitas calefactionis remittitur, & sic ad medium venit, quod est delectabile.

QVÆSTIO IX.

DEINDE quærebatur de gloria beatorum. Et circa hoc quaruntur duo. ¶ **1** Prmo, Vtrum beatitudo sanctorum per prius consistat in intellectu quam in affectu, vel econuerso. ¶ **2** Secundo, Vtrum per prius beati ferantur ad uideum humanitatē Christi quam eius diuinitatē.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum beatitudo sanctorū præcipue consistat in intellectu.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod beatitudo sanctorum præcipue consistat in intellectu. Sicut enim dicit Augustin. decimo confess. Beatitudo est gaudium de veritate: sed veritas pertinet principaliter ad intellectum. ergo & beatitudo.

¶ **2** Præ. Io. 17. dicit. Hæc est uita æterna, ut cognoscatur solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum: cognitio autem ad intellectum pertinet. ergo & uita æterna, siue beatitudo.

¶ **3** Præ. Aug. dicit 1. de trin. Quod uisio est tota merces: merces autem est beatitudo. ergo pertinet principaliter ad uisionem intellectus.

SED CONTRA. Præmium respondet merito: sed meritum principaliter consistit in uoluntate, ergo & beatitudo quæ est præmium.

RESPON. Dicendum, quod felicitas, siue beatitudo in operatione consistit, & non in habitu, ut philosopho. probat in 1. eth. Vnde beatitudo hominis potest comparari ad aliquam potētiam animæ dupliciter. Vno modo, sicut obiectū potētie, & sic beatitudo præcipue comparatur ad uoluntatem. Nominat enim beatitudo ultimum finem hominis, & summum bonum ipsius. Finis autē & bonum sunt obiectum uoluntatis. Alio modo, sicut actus ad potētiam, & sic beatitudo originaliter & substantialiter consistit in actu intellectus: formaliter autem & completiue in actu uoluntatis, quia impossibile est ipsum actum uoluntatis esse ultimū finem uoluntatis. Vltimus enim finis hōis est id quod est primo desideratum. Nō autem potest esse quod primo uoluit sit actus uoluntatis. Prius enim est potētia ferri in aliquod obiectum, quā q̄ feratur super actum suum. Prius enim intelligitur actus alicuius potētie, quam reflexio eius super actū illum. Actus enim terminatur ad obiectum, & ita qualibet potētia prius fertur in obiectū quā in actū suum, sicut uisus prius uidet colorem, quā uideat se uidere colorem: & ita uoluntas prius uult aliqd bonum, quam uelit se uelle, & per actus uoluntatis nō potest esse primo uoluitum, & per

4 di. 49. q. 1. art. 1. q. 2. o. 2. 12. q. 3. ar. 4. 9. c. 11. 3. c. 2. 60.

1. p. q. 2. 6. a. 2. ad 2. & 3. q. 3. ar. 4. ad 2. & q. 11. ar. 1. ad 2.

A consequens nec ultimus a finis. Sed quotiescumq; aliquid bonum exterius est desideratum quasi finis, ille actus noster est nobis quasi finis interior, quo primo perfecte attingimus ad ipsum: sicut dicimus, q̄ comestio finis est, & beatitudo eius q̄ ponit cibum finem suum, & possessio eius qui finem suum ponit pecuniam. Finis autem nostri desiderii Deus est, unde actus quo ei primo cōiungimur, est originaliter & substantialiter nostra beatitudo. Primo autem Deo coniungimur per actum intellectus, & ideo ipsa Dei uisio, quæ est actus intellectus, est substantialiter & originaliter nostra beatitudo: sed quia hæc operatio p̄fectissima est, & conuenientissimum obiectum, ideo consequitur maxima delectatio, quæ quidem decorat operationem ipsam, & perficit eam, sicut pulchritudo iuuentutē, ut dicitur 10. eth. vnde ipsa delectatio quæ uoluntatis est, est formaliter cōplens beatitudinem, & ita beatitudinis ultimæ origo est in uisione, complementum autem in fruitione. Tres ergo primæ rationes concedendæ sunt, quia ostendunt, quod beatitudo substantialiter consistat in actu intellectus.

B Ad illud autem quod contra obicitur, dicendum, quod meritum consistit in agendo, præmium autem in recipiendo. Actio autem primo pertinet ad uoluntatem, quia ipsa mouet omnes alias uires: sed receptio primo pertinet ad intellectum quā ad uoluntatem, unde præmium per prius attribuitur intellectui, meritum autem uoluntati.

C Ad illud autem quod contra obicitur, dicendum, quod meritum consistit in agendo, præmium autem in recipiendo. Actio autem primo pertinet ad uoluntatem, quia ipsa mouet omnes alias uires: sed receptio primo pertinet ad intellectum quā ad uoluntatem, unde præmium per prius attribuitur intellectui, meritum autem uoluntati.

ARTICVLVS XX.

Vtrum beati in gloria prius ferantur ad contemplandam Christi diuinitatem, quam eius humanitatem.

CIRCA secundum sic proceditur. Videtur, quod beati in gloria prius ferantur ad contēplandā Christi diuinitatem, quā eius humanitatem. Altissimo enim statui altissimus actus primo & principaliter competit: sed beati sunt in statu altissimo, cum ergo actus intelligentie, quæ est potētia altissima, cuius est ferri in Deum, sit actus altissimus & nobilissimus, uidetur q̄ hic actus primo beatis cōpetat, ut Deum contempletur.

¶ **2** Præ. Hoc ad imperfectionem uie pertinet qd oportet nos ab inferioribus ad superiora contemplananda conscendere: sed in beatis erit perfectio contraria imperfectioni uie. ergo ipsi econuerso per prius superiora cōtemplabuntur, & sic primo Christi diuinitatem, quā eius humanitatem.

SED CONTRA. Ad extremum non peruenitur, nisi per medium: sed medium inter Deum & homines est Christi humanitas. 1. ad Timot. 2. Mediator Dei & hominum homo. Christus Iesus. ergo sancti non perueniunt ad contemplanem diuinitatis Christi, nisi prius contemplanado eius humanitatem.

RESPON. Dicendum, quod unusquisque prius cōsiderat illud quod est ratio alicuius, quā id, cuius ratio est, sicut artifex prius cōsiderat regulam operis, quā secundū regulam operetur. Beati autem adeo sunt Deo cōiuncti, ut ipse sit eis ratio cuiuslibet cognitionis & opis. Aliter. n. actus beatitudinis per alias cognitiones & operationes sanctorum impeditur: & ideo illud ad quod sancti primo attendunt, est ipse Deus, & cum hēat mediū cuiuslibet cognitionis, & regulam cuiuslibet operationis, & sic per prius contemplantur diuinitatem Christi. Quodlib. S. Tho. H 2 sti,

D. 621.

D. 271.

cap. 4.

si; quam eius humanitatem. In utraque tamen contemplanda delectationem inveniunt, unde dicitur Io. 10. Ingredientur, & beati, ad contemplandam diuinitatem Christi: & egredientur ad contemplandam eius humanitatem, & utrobique pascua inuenient, id est delectationem, ut exponitur in libro, de spiritu & anima.

Duas ergo primas rationes concedimus.

Ad illud quod contra obiicitur dicendum, quod ratio illa procedit quantum ad statum viae, in qua nondum sumus Deo perfecte coniuncti: sed oportet nos ad Deum per Christum accedere, sed cum iam Deo in beatitudine coniuncti erimus, per prius intendemus Christi diuinitati, quam eius humanitati.

¶ Finit quodlibet octauum.

INCIPIT QVODLIBET NONVM.

QUESTIO PRIMA.

VAESITVM est primo de capite Christo, deinde de membris. De Christo, quaesitum est tripliciter.

¶ Primo, Quantum ad naturam diuinam.

¶ Secundo, Quantum ad unionem humanae naturae ad diuinam.

¶ Tertio, Quantum ad species, sub quibus in sacramento altaris continetur.

ARTICVLVS I.

Vtrum Deus possit facere infinita esse actum.

1. p. q. 25. ar. 3. o. & 5.

Circa primum quarebatur, utrum Deus possit facere infinita esse actum. & uideretur quod non. Deus enim potest facere aliquid maius omni eo quod facit, quia eius potentiam non adaequat opus ut dicit Hugo de S. Victo. sed infinito in actu non potest esse aliquid maius, ergo non potest esse quod Deus faciat infinitum in actu.

ar. 216. a. l. p. q. 26. a. 3. ar. 160. ad 4.

SED CONTRA. Deus potest plus facere, quam homo possit dicere, vel cogitare, secundum illud Luc. 1. Non erit impossibile apud Deum omne uerbum: sed homo potest dicere esse infinitum in actu, & et cogitare, cum quidam philosophi hoc posuerint, ut patet in 3. phisic. ergo Deus potest facere infinitum in actu.

Tex. 66. 37.

RESPON. Dicendum, quod cum dicitur, Deum non posse aliquid facere, hoc non est pro defectum diuinae potentiae, sed pro impossibilitatem que importatur in factum. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo, quia repugnat factum in quantum est factum, sicut dicimus Deum non posse facere aliquam creaturam quae se in esse conseruet, quia ex hoc ipso quod res aliqua ponit habere superiorem, ponit etiam indigere conseruatore, cuiusdem sit causa esse diuinae, & conseruans rem in esse. Alio modo, quia repugnat huic factum in quantum est hoc factum, sicut si dicamus, Deum non posse facere equum rationale esse. Esse enim rationale, quauis non repugnet factum in quantum est factum, tamen hoc factum, scilicet esse rationale repugnat omni equo in quantum est equus, in cuius definitione cadit irrationale. Quidam autem dicunt, quod Deus non potest facere esse infinitum in actu, quia esse infinitum repugnat factum in quantum est factum. Est enim contra rationem creature,

vt creatorem adaequet, quod oportet ponere, si esset in aliqua creatura infinita. Infinitum enim infinito maius non est: sed illud non uideretur rationabiliter dici. Nihil enim prohibet illud quod est infinitum per unum modum superari ab eo quod est infinitum pluribus modis: sicut si esset aliquod corpus infinitum secundum longitudinem, finitum uero latitudine, esset minus corpore longitudine & latitudine infinito. Dato autem quod Deus faceret aliquod corpus infinitum actu, corpus quidem hoc esset infinitum quantitate dimensionum, sed de necessitate haberet naturam speciei terminatam, & esset imitatum ex hoc ipso, quod esset res naturalis, unde non esset equale Deo, cuius esse & essentia est modis omnibus infinita. Alij uero dicunt, quod esse infinitum in actu secundum aliquem modum non repugnat factum, in quantum factum, neque huic factum in quantum est hoc factum quod est ens in actu: aliquo uero modo repugnat enim in actu esse infinitum. Et haec est opinio Almagelidis. Distinguit enim duplex infinitum, scilicet infinitum per se, & infinitum per accidens, cuius distinctionis intellectus hinc accipi potest, quod cum infinitum per se paliter in quantitate inueniatur, ut dicitur in 1. phisic. quantitas in qua infinitum consistit, habeat tamen multitudinem, cuius unaquaque pars ab altera dependeat, & certum ordinem habeat, ita quod unaquaque pars illius multitudinis requiratur per se, tunc infinitum in tali quantitate consistens dicitur infinitum per se: sicut patet in hoc quod baculus mouetur a manu, manus a lacertis & neruis qui mouentur ab anima: quod si in infinitum procedunt, ut sanima ab alio moueatur, & sic deinceps in infinitum, uel baculus aliquid aliud moueat, & sic deinceps in infinitum, erit multitudo illorum mouentium & motorum per se infinita. Si uero quantitas in qua consistit infinitum, resultet ex aliquibus pluribus, qui eundem ordinem seruent, & quorum numerus non requiratur nisi per accidens, tunc erit infinitum per accidens: sicut si aliquis fabricer cullellum faciat, ad cuius constitutionem multis martellis indigeat, ex hoc quod vnus post alium frangitur, & vnus succedit in locum alterius eundem ordinem tenens, si talis multitudo in infinitum excreseat, dicitur infinitum per accidens, & non per se. Accidit enim fabricii operi martellorum infinita multitudo, cum per vnum martellum si duraret, aequaliter posset expleri sicut per infinitos. Dicitur ergo quod infinitum per se repugnet quod est esse in actu, eo quod oportet in his que per se ordinem habent, compleri postremum, nisi per comparationem quodammodo omnium priorum: & sic ad unum constituendum requireretur infinitorum ordinata influentia, si esset aliquid infinitum per se, & ita nunquam posset compleri, cum infinitum sit transire: sed infinitum per accidens in eo non repugnat ei quod est esse in actu, cum una pars multitudinis ab altera non dependeat, unde secundum hoc nihil prohibet esse infinitum in actu, sicut Almagelidis in sua meta. as. rationales hominum defunctorum esse infinitas in actu, eo quod ponit generationem hominum ab aeterno fuisse, et aetas post mortem corporum renouere, & secundum hanc opinionem Deus posset facere infinita, uel infinitum in actu, et si non inueniat in natura infinitum in actu. Sed contra. Contra. met. dicit, quod in actu esse non potest neque infinitum per se, neque infinitum per accidens. In potentia uero inuenit infinitum per accidens. sed non infinitum per se, & sic secundum esse infinitum esse non repugnat ei quod est esse in actu, & hoc uerum esse uidetur.